

Balandžio danguje – Sietyno pradingimas, Lyridų žybsniai ir didžioji pilnatis

Jonas VAIŠKŪNAS

Iškeliaus žiemos žvaigždės

Balandžio vakarais žiemos žvaigždynai vienas paskui kitą leisis už vakarų horizonto: Didysis šuo su ryškiuoju Sirijumi, Šienpjoviai, Taurus su rausvučiu Marsu. Aukštakai palypėjęs pietuose švytės išraiškingas Liūto žvaigždynas. Kiek dešiniau spingsės blausus Vėžio žvaigždynas, o dar dešiniau – žibės įspūdingi Dvyniai su šviesiomis Kastoro (aukščiau) ir Polukso (žemiau) žvaigždėmis. Virš pietryčių horizonto tekės Mergelės žvaigždynas su ryškumu išsiskiriančiomis Spikos žvaigžde bei Saturno planeta. Kiek kairiau ir aukščiau spindės Jaučiaganis su šviesiuju Arktūru. Neįprastoje padėtyje atsidūrę, aukštai virš galvos, pačiame zenite žibės Didieji Grįžulo ratai.

Sietynas priešauks tikrąjį pavasarį

Garsusis Tauro žvaigždžių spiečius Sietynas kas vakarą svirs vis žemiau prie vakarų horizonto. Balandžio pabaigoje jis ištirps vakaro žarose ir nepasirodys iki pat vidurvasario. Paskutinis vakarinis Sietyno nusileidimas nuo seno buvo siejamas su balandžio 23 – Jorės arba Jurginių diena. Buvo sakoma: „Sietas prapuola – gegutė pradeda kukuoti“, „Sietynas žaroje, kumelė vagoje“. Šiuo laiku būdavo pirmą kartą į ganyklas išgenami gyvuliai, pradėdama arti, ruošiamasi pavasario sėjai. Gamtininkai šį laiką vadina tikrojo pavasario pradžia.

Išsiskirs Marsas

Marsas išryškės po saulėlydžio linkui vakarų horizonto svyrančiame Tauro žvaigždyne tarp dangiškojo jaučio ragų. Balandžio 15 d. tarp Tauro ryškiau-

Gandrų laukia saugesni lizdai

Bendrovė „Energijos skirstymo operatorius“ (ESO) prisideda prie saugesnės aplinkos gandrų. Kiekvieną rudenį ir ankstyvą pavasarį, išlydęjus ir laukiant sugrįžtančių gandrų, pavojingiausiose vietose – ant elektros linijų atramų – sukrauti gandrų lizdai yra perkeliama. Ant atramų tvirtinami specialūs metaliniai stovai, ant kurių paukščiai vėliau vėl suka savo lizdus. Tokios lizdavietės saugios ne tik aplinkiniams, bet ir patiems paukščiams.

Gandrų lizdų perkėlimo darbus ESO vykdo jau ne vienerius metus. Bendrovė perkelia tik tuos lizdus, kurie kelia pavojų paukščiams, žmonėms ir elektros skirstymo tinklui. Per 2020–2021 m., šalindama gedimus ir suderinus su Aplinkos apsaugos agentūra, ESO perkėlė per šimtą gandrų lizdų.

Mūsų inf

sios Tauro žvaigždės Aldebarano ir Sietyno išterps jaunas 3 dienų Mėnulio pjautuvus. Balandžio 16 d. jaunas Mėnulis pasikels tarp Tauro „ragų“ ir švytės kiek žemiau nei Marsas. O balandžio 17 d. vakare ūgtelėjęs pjautuvus spindės dar aukščiau ir jau prasiilenkęs su Marsu – kiek aukščiau ir kairiau pastarojo.

Jupiteris tekės pietryčiuose rytais, prieš saulėtekį, Ožiaragio, o pačioje mėnesio pabaigoje – Vandens žvaigždyne, diena iš dienos šviesėdamas. Tačiau aukščiau pakilti nespės, nes kaip Aušrinė paskės ryto žarose.

Saturnas tekės apie pusvalandį anksčiau nei Jupiteris tame pačiame Ožiaragio žvaigždyne. Tik spindės bemaž 10 kartų blausiau nei šviesusis Jupiteris.

Veneros ir Merkurijaus šį mėnesį nematysime.

Pažirs Lyridų meteorai

Nuo balandžio 16 iki 25 d. reikšis Lyridų meteorų srautas. Daugiausia meteorų jis pabers naktį iš 22 d. vakare į 23 d. Tikėtina sulaukti apie 20 meteorų per valandą, tačiau priešpilnio Mėnulio šviesa nustelbs silpnusių meteorų žybsnius. Ir vis tik verta pakelti akis į dangų, nes Lyridai neretai pradžiugina ir labai ryškiais meteorais paliekančiais net keletą sekundžių matomas išraiškingas garų uodegas.

Padidės Mėnulis

Balandžio 27 d. 5:31 val. Mėnulis taps pilnatimi būdamas netoli savo arčiausio nuotolio nuo Žemės, todėl jis atrodys šiek tiek didesnis. Tokiam Mėnuliui pastaraisiais laikais prigijo Supermėnulio pavadinimas, tačiau tiksliau jį būtų pavadinti didžiąja pilnatimi. Jei tik bus giedra - verta ja pasigrožėti. Balandžio 27 d. Mėnulis Svarstyklių žvaigždyne tekės 21:22 val. Vilniuje, 21:42 val. – Klaipėdoje.

Selemonas PALTANAČIUS

Taigi kaip būtų gerai, jei pavasarį lytų kuo dažniau – taip galvojame žiūrėdami į senkančias upeles ir upes, į džiūstančias pelkes ir pelkutes. Ir balos, raistai ir net mūsų šuliniai, taip ir neatsigavę po žiemos, laukia vandens. Ar lietus, nesvarbu, koks jis bebūtų, gali ką nors išgelbėti?

Ko gero, net ir teoriškai būtų sunku išskaičiuoti, kiek laiko ir koks turėtų kristi lietus, kad jį pajautų visi, kam reikia vandens. Gali būti, kad pavasariniai lietūs gali suteikti daugiau drėgmės, nei vandens. O drėgmė yra tai, kas teks dirvai, paviršiniams žemės sluoksniams. Pavasario saulė ir vėjas viską džiovina be galo greitai, todėl toks drėgmės papildymas laukiamas visada. Tačiau yra dar keletas priežasčių, kodėl taip reikia lietaus.

Net nelabai gausus pavasarinis lietutis reiškia daugelio rūšių pabudimą, pokyčius jų aktyvume. Žinome, kad po lietaus medžių pumpurai sprogstą tiesiog „akyse“, skleidžiasi žiedai ir pradeda augti žolė. Lietaus nuplauti augalai visai kitaip reaguoja į šilumą. Tačiau lietutis yra signalas vabzdžiams – po jo, ypač stojus šilumai, ore jų būna debesys, ir tuo mes net nesistebime.

Per liūtų ar po jo į neršto vietas aktyviausiai keliauja varlės ir rupūžės. Didelė oro drėgmė palanki jų odai, ne mažiau tinkama ir „drėgna“ aplinka. Varliagyvių

Jei pavasarį lytų...

Žalčių pavasarį.

Nuotrauka autoriaus

oda labai jautri, pro ją (tačiau – tik pro drėgną) gyvūnai gali kvėpuoti. Drėgmės ypač reikia visoms baloms ir balutėms, kur varlės išneršė ar dar tik nerš. Dabar, balandžio pradžioje, nemažai jų jau gerokai nuseko, niekas negali užtikrinti, jog jose išneršti ikreliai nežus. Taip nutiko pernai, užpernai. Dar vienas nesėkmingas sezonas varlių populiacijoms būtų pavojingas.

Drėgmė svarbi paukščiams – daugelis jų aktyviausi rytais, kai žolė žvilga nuo rasos. Žinoma, toks pat aktyvumas stebimas ir po lietaus. Tada galima surasti daugiau lesalo, be to – medžiaga lizdams suklika yra sumirkusi, suminkštėjusi ir labai tam tinkanti. Paprastai paukščiai lizdus suka anksti rytais – kai kas mano, kad tada jie geriausiai pailsėję, kad jiems niekas netrukdo. Gali būti ir taip, tačiau drėgmės paruošta medžiaga statybai ne mažiau svarbi...

Lietaus pavasarį mums ir

gamtai reikia dar dėl vienos svarbios priežasties: drėgna pemykštė pievų žolė nedega ir sumažėja šių niekam nereikalingų gaisrų tikimybė. Kasmiet apie tai kalbame, aiškiname, valstybinės institucijos praneša apie baudas, skiriamas gaisrų sukėlėjams. Baudos tikrai didelės, tad rizikuoti neverta. Tačiau esmė ne baimėje gauti baudą, o protingame elgesyje: juk pievoje yra per daug gyvybės, kurią ugnis sunaikins. Kas suskaičiuos sudegusius vabzdžius, žemės paviršiuje gyvenusius bestuburius dirvodarininkus, kurie lemia dirvožemio kokybę ir derlingumą? Kas atlygins (ne finansiškai) visų varlių, žalčių, ežių, kiškiukų ir paukščių lizdų netektis?

Mums ir gamtai daug kuo gali padėti lietus. Tik kaip jį prisikviesti, kad jis kristų kuo dažniau. Kad ir nelabai gausus, bet nešantis drėgmę. O gal papildantis net ir vandens išteklius?

Kvalifikuotų darbininkų rezervai

Šiuo metu nekvalifikuoti darbo neturintys šalies gyventojai (3,5 proc.) neturi galimybės dalyvauti tęstiniame profesiniame mokyme. Užimtumo tarnyba skaičiuoja, kad valstybė per trejus metus būtų gabusi dešimtis milijonų siekiančią grynąją ekonominę naudą, jeigu šalyje galėtų kiek kitokia profesinio rengimo tvarka.

Permainos darbo rinkoje paskatino Užimtumo tarnybą išsamiau panagrinėti šią situaciją. Robotizacija ir spartėjanti procesų automatizacija kelia vis didesnę grėsmę nekvalifikuoto darbo vietoms, o tokių darbuotojų įsitraukimas į mokymus kasmet nuosekliai mažėja. Pramonė jau ne vienerius metus susiduria su kai kurių profesijų kvalifikuotos darbo jėgos trūkumu.

Šiuo metu tęstinis profesinis mokymas yra skirtas ne pirmajai

kvalifikacijai įgyti, todėl užkerta kelia daugybei žmonių įsilieti į darbo rinką. Pakeitus tvarką jis būtų teikiamas ir asmeniui, siekiančiam įgyti pirmąją kvalifikaciją, o ne tik tobulinti jau turimą bei norinčiam įgyti aukštesnę tos pačios kvalifikacijos lygį ar kitą kvalifikaciją, kaip yra šiuo metu.

Užimtumo tarnybos duomenimis, jeigu minėti 3,5 proc. darbo neturinčių asmenų be kvalifikacijos būtų turėję galimybę dalyvauti profesiniame mokyme, per trejus metus (2018-2020 m.) jų sukuriama grynoji ekonominė nauda būtų siekusi iki 4 mln. eurų. Valstybė, nemokėdama išmokyti šiems asmenims, būtų sutaupiusi apie 7 mln. eurų. Įsitraukę į darbo rinką, šie žmonės per trejus metus būtų sumokėję apie 29 mln. eurų mokesčių.

Investicija, kurios reikėtų tokių asmenų profesiniam mo-

kymui pagal Užimtumo tarnybos finansuojamas programas, būtų siekusi iki 23 mln. eurų per trejus metus.

2021 m. sausio 1 d. Užimtumo tarnyboje buvo registruota 106 tūkst. nekvalifikuotų asmenų. Iš jų 57,8 proc. – vyresni nei 29 metų. Palyginti su tuo pačiu 2020 m. laikotarpiu, žemos kvalifikacijos bedarbių asmenų skaičius išaugo daugiau nei du kartus. Ši tendencija fiksuojama ir kitais mėnesiais.

Mūsų inf.

